

Nr 161.

Av herr **Arrhén**, om översyn av författningarna angående folktandvården.

De författningar som för närvarande reglera folktandvården i landet äro följande:

Kungl. kungörelsen den 3 juni 1938 angående statsbidrag till folktandvård, taxa för folktandvård den 18 december 1942 samt kungl. förordningen om lindring i obemedlades och mindre bemedlades tandvårdskostnader den 3 juni 1938.

Dessa bestämmelser ha visserligen efter sin tillkomst blivit föremål för vissa detaljändringar, men det ligger i sakens natur, att behovet av en omarbetning av dem i sin helhet allt kraftigare gör sig gällande. Med hänsyn till att vårt land är det första i världen att förverkliga en så storlagen social tandvårdsorganisation som folktandvården utgör, måste det anses naturligt, att denna organisation efter den första tidens erfarenheter underkastas en översyn. Författningarna på området måste ständigt vara så avpassade, att folktandvården kommer att arbeta så effektivt som möjligt. Vid flera tillfällen har också frågan om en allmän revidering av folktandvårdsförfattningarna varit på tal. Såväl medicinalstyrelsen som Svenska landstingsförbundet och tandläkarkårens organisationer ha i skilda sammanhang uttalat önskvärdheten härav.

Bland de frågor vilka — enligt vad som härvid framkommit — böra bli föremål för utredning märkas följande:

Barn- och ungdomstandvården anses böra erhålla en mera privilegierad ställning inom folktandvårdsorganisationen än vad som hittills på grund av gällande bestämmelser varit fallet. Det kan bl. a. ifrågasättas, huruvida icke en sänkning bör ske av den undre åldersgränsen för deltagande i folktandvård, d. v. s. ingången av det kalenderår, varunder barnet fyller fyra år. Vidare har erfarenheten visat, att deltagandet i ungdomstandvården mellan 15 och 19 år, då 25 % nedsättning i avgifterna under vissa förutsättningar kan erhållas, är anmärkningsvärt ringa. Det torde icke vara tillfyllest med enbart en utökad propaganda i detta hänseende, utan särskilda bestämmelser torde böra framläggas för att uppnå ett ökat deltagande av såväl manlig som kvinnlig ungdom mellan 15 och 20 år.

En annan av folktandvårdens förnämsta uppgifter är att bereda också de ekonomiskt sämst lottade i samhället möjligheter till tandvård. Även i dessa hänseenden torde emellertid nu gällande bestämmelser tarva en överarbetning. De gångna årens erfarenheter ha nämligen givit vid handen, att obemedlade och mindre bemedlade endast i förhållandevis ringa utsträckning blivit delaktiga av folktandvårdens förmåner.

Från en del landstingshåll har även uttryckts önskemålet om en utredning angående inrättande av särskilda lasarettstandläkartjänster samt anställande inom folktandvården av i tandreglering specialutbildade tandläkare, varvid statsbidrag skulle utgå till landstingen för lönen till dessa tandläkare.

Frågan om införandet av deltidstjänster inom folktandvården bör även bli föremål för behandling, då detta måhända kan vara av betydelse särskilt i rekryteringshänseende. Åtskilliga tandläkare kunna på grund av lärarverksamhet, vetenskapligt arbete eller familjeskäl endast komma i fråga för deltidstjänster, men detta är med författningarnas nuvarande lydelse icke möjligt. Med rekryteringsfrågan sammanhännga åtskilliga andra spörsmål, vilka böra bli föremål för undersökning i samband med en författningsrevision. Som ett återhållande moment vid rekryteringen verkar bl. a. den inom folktandvården rådande nästan fullständiga avsaknaden av befodringsmöjligheter för tandläkarna. För att råda bot på detta torde en differentiering av tjänsterna i större utsträckning än vad nu är fallet böra komma till stånd i syfte att skapa möjligheter för intresserade och skickliga tandläkare att avancera. Pensionsförhållandena för tandläkarna torde även böra förtjäna en översyn. Pensionerna äro nämligen lägre än de till tjänstemän med motsvarande avlöning i allmänhet utgående. Tandläkarnas intresse för sökande av tjänster inom folktandvården skulle troligen avsevärt stimuleras genom bättre pensionsförhållanden. Dessutom har medicinalstyrelsen i skrivelse till Konungen uttalat, att styrelsen finner det uppenbart, att den snabba utvecklingen på löneområdet, som ägt rum under senare år, medfört, att distriktstandläkarlönerna icke längre kunna anses tillfredsställande för rekrytering av de mera kvalificerade tandläkarna. Styrelsen säger sig därför anse, att frågan om en höjning av minimilönerna för distriktstandläkare bör beaktas vid en allmän översyn av författningarna.

Inom folktandvården ha vidare på olika håll inrättats tandläkarbefattningar med skyldighet för innehavaren att uteslutande syssla med barn- tandvård sju timmar per dag. Denna tjänstgöringsform har visat sig ytterst ansträngande. En tröttkörd tandläkare kan icke anses vara i stånd att visa det tålmod, som behandlingen av barn speciellt kräver. För tandläkare, som syssla med enbart barntandvård, måste därför en inskränkning i den dagliga arbetstiden anses befogad.

Även beträffande fördelningen av kostnaderna för folktandvården mellan staten och landstingen torde en revision av nuvarande bestämmelser vara erforderlig.

Inom Södermanlands läns landsting, vilket ju är att betrakta som föregångslandstinget i fråga om folktandvården, finnas inrättade särskilda s. k. tandvårdsnämnder. Erfarenheterna av dessa nämnders verksamhet äro visserligen blandade, men det torde likväl vara befogat med en undersökning, huruvida icke införandet av dylika nämnder skulle vara motive-

rat i fråga om samtliga landsting, vilka åtnjuta statsbidrag för folktandvård. Särskilt när det gäller sådana saker som bestämmandet av mottagningstid o. d., anses förefintligheten av personer, förtrogna med kommunikationsförhållandena inom distriktet etc., vara av värde för poliklinikföreståndaren. Nämnden kan vidare vara denne behjälplig med ombesörjandet av att barnen verkligen komma till tandklinik, och sist men icke minst har nämnden en uppgift i att söka bibringa allmänheten inom distriktet förståelse för tandvården samt befrämja åtgärder, som äro ägnade att förebygga tandsjukdomarna och nedbringa frekvensen av desamma.

Vad ovan anförts är endast avsett att utgöra exempel på den mängd av problem, vilka förtjäna att upptagas till behandling i samband med en omfattande revision av folktandvårdsförfattningarna.

Med stöd av vad nu anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t skyndsamt måtte låta föranstalta om översyn av folktandvårdsförfattningarna.

Stockholm den 23 januari 1946.

Erik Arrhén.
